

Adroddiad i'r	Cyngor
Dyddiad y cyfarfod	27 Chwefror 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cyngorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol
Awdur yr adroddiad	Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl	Cynllun Cyfalaf 2023/24 – 2026/27 ac Argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad i'r aelodau ar Gynllun Cyfalaf 2023/24 ac yn cyflwyno Cynllun Cyfalaf 2024/25 i'r Cyngor ei gymeradwyo. Mae argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf o geisiadau cyfalaf i'w cynnwys yng Nghynllun Cyfalaf 2024/25 ynghlwm.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Darparu Cynllun Cyfalaf diwygiedig i'r Aelodau ynghyd â'r Adroddiad Strategaeth Cyfalaf ar gyfer 2024/25. Mae'r Cynllun Cyfalaf yn cofnodi holl gyllid a gwariant cyfalaf gwirioneddol ac a ragwelir gan Gronfa'r Cyngor. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn darparu trosolwg lefel uchel, byr a chynhwysfawr i'r holl aelodau o sut mae gwariant cyfalaf, ariannu cyfalaf a gweithgaredd rheoli trysorlys Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn cyfrannu at ddarpariaeth gwasanaethau'r Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod aelodau'n nodi'r sefyllfa ddiweddaraf mewn perthynas â'r Cynllun Cyfalaf 2023/24 – 2026/27 presennol sydd yn Atodiad 1 a'r wybodaeth ddiweddaraf am brosiectau mawr yn Atodiad 2.

- 3.2 Bod aelodau'n cefnogi argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf o geisiadau cyfalaf i'w cynnwys yng Nghynllun Cyfalaf 2024/25. Manylir ar yr argymhellion hyn yn Atodiad 3 ac fe geir crynodeb yn Atodiad 4.
- 3.3 Bod aelodau'n cymeradwyo Cynllun Cyfalaf 2024/25 sydd wedi'i gynnwys yn Atodiad 1.
- 3.4 Bod aelodau'n cymeradwyo Adroddiad Strategaeth Cyfalaf 2024/25 fel y manylir yn Atodiad 5.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Cynllun Cyfalaf 2023/24

Y tro diwethaf i'r Cynllun Cyfalaf llawn gael ei adrodd i'r Cyngor oedd ym mis Chwefror 2023. Cyflwynir diweddariadau i'r Cabinet yn fisol. Mae'r Cynllun Cyfalaf amcangyfrifedig ar gyfer 2023/24 yn awr yn £101.7m ac mae wedi'i grynhoi fesul maes gwasanaeth yn Atodiad 1, ynghyd ag amcangyfrifon o wariant a chyllid dros y blynyddoedd 2024/25 – 2026/27. Mae Atodiad 2 yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau canlynol:

- Ailddatblygu Marchnad y Frenhines, y Rhyl
- Ail-fodelu Gwasanaethau Gwastraff
- Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif - Band B
- Cynlluniau Amddiffyn Arfordir Canol y Rhyl a Phrestatyn

4.2 Cynllun Cyfalaf 2024/25

Fel yr adroddwyd yn eang, mae'r Cyngor yn wynebu sefyllfa ariannol heriol iawn yn y blynyddoedd i ddod oherwydd pwysau chwyddiant a'r galw am gyllid sydd ymhell y tu hwnt i'r lefel o gyllid a ragwelir.

Oherwydd maint yr her ariannol, mae'r egwyddorion canlynol wedi cael eu cytuno gan y Cabinet ar gyfer cynlluniau cyfalaf yn y dyfodol:

- Dylai'r Cyngor weithio tuag at roi cap ar y dyraniadau bloc at lefel y cyllid cyfalaf a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru.

- Dylid blaenoriaethu materion lechyd a Diogelwch brys.
- Dylid rhoi ystyriaeth i gynlluniau Buddsoddi i Arbed, hyd yn oed os mai lleihau pwysau yn y tymor canolig yw'r budd.
- Derbyniadau cyfalaf neu oedi i brosiectau eraill fydd yr unig ffynhonnell gyllid fydd ar gael ar gyfer 2024/25 a 2025/26.
- Cynlluniau a ariennir trwy grantiau – mwy o ddibyniaeth ar ddefnyddio cyllid grant mor effeithiol ag sy'n bosibl. Cynlluniau a ariennir yn gyfan gwbl gan grantiau fyddai'r dewis a ffeirir yn amlwg, ond cydnabyddir y bydd gofyn am arian cyfatebol weithiau. Dylid rhoi ystyriaeth hefyd i unrhyw effaith refeniw barhaus yn sgil grant cyfalaf.

Bydd y strategaeth arfaethedig yn caniatáu i'r Cyngor nodi adnoddau yn ôl yr angen ac o fewn y cyfyngiadau ariannol.

4.3 Argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf

Mae'r Grŵp Craffu Cyfalaf wedi adolygu ceisiadau cyfalaf ac wedi gwneud argymhellion i'w cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf o 2024/25 ymlaen. Manylir ar y rhain yn Atodiad 3 ac fe geir crynodeb yn Atodiad 4.

Mae angen adolygu'r ffordd y caiff y dyraniadau bloc eu hariannu yn y gyllideb gyfalaf. Gall y gwaith ar adolygu dyraniadau bloc 2025/26 ddechrau yn syth ar ôl i gyllideb 2024/25 gael ei gosod. Y cynnig yw fod pob dyraniad bloc yn cael ei adolygu, gan gynnwys y rhai a gaiff eu hariannu o dderbyniadau cyfalaf neu fenthyca darbodus, fel y dyraniad ailwynebu priffyrdd, a'u bod fel cyfanswm yn cyfateb â'r cyllid sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru trwy'r setliad, cyn belled ag sy'n bosibl. Bydd angen mewnbwn gan bob gwasanaeth ar gyfer yr adolygiad hwn, o ran eu lefel flynyddol o angen, a mewnbwn gan y Cabinet, y Grŵp Craffu Cyfalaf ac Aelodau'r meinciau cefn am eu blaenoriaethau. Bydd fforddiadwyedd a chysylltiadau â Chynllun y Cyngor yn arwain y trafodaethau a'r canlyniadau hynny.

4.4 Strategaeth Gyfalaf 2024/25 (Atodiad 5)

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn rhoi trosolwg lefel uchel o'r modd mae gweithgarwch gwariant cyfalaf Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai, ariannu cyfalaf a rheoli'r trysorlys yn cyfrannu at ddarparu gwasanaethau cyhoeddus lleol ynghyd â throsolwg

o sut mae'r risg gysylltiedig yn cael ei rheoli a'r goblygiadau ar gyfer cynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol.

Mae'r Strategaeth yn cynnwys y dangosyddion darbodus a ragnodir gan God Darbodus Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth. Mae'r Cod yn gofyn i awdurdodau edrych ar ddyledion, buddsoddiadau a chynlluniau gwariant cyfalaf yng ngoleuni strategaeth sefydliadol gyffredinol ac adnoddau a sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud gan roi ystyriaeth ddigonol i'r goblygiadau ariannu hirdymor a risgiau posibl i'r awdurdod. Mae'r dangosyddion darbodus sy'n ofynnol gan y Cod wedi'u dylunio i gefnogi a chofnodi gwneud penderfyniadau lleol mewn modd sy'n atebol yn gyhoeddus.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae prosiectau wedi'u hadolygu i sicrhau eu bod yn cyflawni amcanion corfforaethol y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Goblygiadau o ran y Gost

Mae'n angenrheidiol sicrhau bod y Cynllun Cyfalaf yn cael ei ariannu'n llawn gan fod yn rhaid i unrhyw gost ychwanegol, sy'n fwy na chyfanswm y cyllid sydd ar gael, gael ei ariannu o gyllidebau refeniw.

6.2 Goblygiadau Staffio/TGCh/Gofod Swyddfa

Mae'n ofynnol llenwi ffurflen achos busnes ar gyfer pob prosiect newydd a thrafod y goblygiadau penodol yn ystod y cam hwnnw.

6.3 Asesiad o Effaith ar Newid Hinsawdd – Lliniaru ac Addasu

Mae prosiectau cyfalaf newydd yn destun craffu gan y Grŵp Craffu Cyfalaf. Bydd pob achos busnes yn dangos, lle bo'n briodol, allyriadau tunelli carbon cyn ac ar ôl prosiect, gan nodi a yw'r prosiect yn cynyddu, lleihau neu ddim yn cael effaith ar allyriadau carbon. Yn ogystal, mae angen sicrhau bod prosiectau cyfalaf newydd yn ddiogel ar gyfer y dyfodol ac yn gallu addasu i newid yn yr hinsawdd.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cwblhawyd Asesiad o Effaith llawn ar gyfer pob cais cyfalaf a adolygwyd gan y Grŵp Craffu Cyfalaf. Mae crynodeb o'r rhain ar gael yn Atodiad 6. Gellir gweld yr adroddiadau llawn yn Llyfrgell yr Aelodau drwy glicio ar y ddolen ganlynol: [Cynigion Cyfalaf – Capital Bids 2024 25](#)

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Mae'r holl brosiectau cyfalaf / ceisiadau cyfalaf newydd yn cael eu craffu gan y Grŵp Craffu Cyfalaf. Mae prosiectau'n cael eu paratoi ac yna'n cael eu monitro mewn ymgynghoriad â Phenaethiaid Gwasanaeth. Mae'r ffigurau a ddefnyddir yn yr adroddiadau yn seiliedig ar yr amcangyfrifon diweddaraf sydd ar gael.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

- 9.1 Ni ddylai unrhyw brosiect ddechrau nes iddo dderbyn cyllid llawn yn erbyn cynllun prosiect cadarn a chael ei drafod gyda'r Grŵp Craffu Cyfalaf.
- 9.2 Mae angen i Noddwyr Prosiectau arfer rheolaeth dynn dros eu gwariant cyfalaf i sicrhau bod y prosiectau'n gallu aros o fewn cyllidebau.
- 9.3 Mae'n bwysig bod pob agwedd ar y gyllideb yn cyfrannu at sicrhau bod y Cyngor yn aros yn ariannol gynaliadwy dros y cyfnod anodd iawn sydd i ddod. Mae Aelodau wedi awgrymu bod y Cyngor yn ystyried lleihad o ran y rhaglen gyfalaf fel rhan o waith cyffredinol i osod cyllidebau cytbwys yn y dyfodol. Mae angen rhoi ystyriaeth i hyn ochr yn ochr â'r gofyniad i'r Cyngor barhau i fuddsoddi'n briodol yn ei asedau. Gall peidio â gwneud hynny achosi costau mwy sylweddol yn y tymor hir. Gyda'r gostyngiad parhaus o ran gwerth real benthycu â chymorth Llywodraeth Cymru, mae'n rhaid i'r Cyngor ddibynnu fwyfwy ar ei adnoddau ei hun.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- 10.1 Risgiau posibl yw cynlluniau'n methu â gwneud cynnydd, colli grant ac amhariad ar wasanaethau. Byddai cyflwr asedau yn parhau i ddirywio pe na bai unrhyw fuddsoddiad yn cael ei wneud, a gallai hynny arwain at golli gwasanaethau pwysig.

10.2 Nid oes unrhyw brosiect cyfalaf heb risg. Fodd bynnag, mae'r Grŵp Craffu Cyfalaf yn adolygu'r holl gynlluniau sydd hefyd yn cael eu monitro a'u hadrodd yn barhaus bob mis.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.